

Evropská unie a politika rozšíření

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

Hlavní body agendy SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

Přehled SZBP č. 11/2016

1. – 30. listopad 2016

autor: Martin Kuta, Patrik Toula

Obsah:

<i>EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA</i>	
<i>ROZŠÍŘENÍ</i>	4
PROCES ROZŠÍŘOVÁNÍ EU	4
EK: HODNOCENÍ SRBSKA	5
EK: HODNOCENÍ ZEMÍ ZÁPADNÍHO BALKÁNU	7
MINISTERSKÉ SETKÁNÍ V4 K ZÁPADNÍMU BALKÁNU	8
SITUACE V TURECKU	9
<i>HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU</i>	13
KONFERENCE O ODZBROJOVÁNÍ	13
ZASEDÁNÍ RADY, ZÁVĚRY K EUGS A VÝVOJ V OBLASTI SBOP	13
SBOP: OBRANNÝ AKČNÍ PLÁN, MISE, SPOLUPRÁCE S NATO	16
POZOROVATELSKÁ MISE EU V GHANĚ	17
MOLDAVSKÉ PREZIDENTSKÉ VOLBY	18
ZÁVĚRY RADY K VÝCHODNÍMU PARTNERSTVÍ	19
PŘIJETÍ KOMPAKTU O PRIORITYM PARTNERSTVÍ EU-LIBANON	20
DÁRCOVSKÁ KONFERENCE STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA	21
K SITUACI V JEMENU	22
ESVČ K SÝRII	22
K PŘIJETÍ REZOLUCE RADY BEZPEČNOSTI O SEVERNÍ KOREJI	24
VZTAHY EU-HONG-KONG	24

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: Přehled SZBP EU
Název: Evropská unie a politika rozšíření; Hlavní body agendy SZBP EU; Dokumenty SZBP EU	Typ edice: online, ISSN 2533-4263
Autoři: Kuta, M., Toula, P.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2
Číslo: Přehled SZBP č. 11/2016	První vydání edice: leden 2005
Datum: listopad 2016	Frekvence vydání edice: měsíčně
Klíčová slova: SZBP; ESVČ/EEAS; JCPOA; odzbrojení; EUGS; strategie; obrana; volby; Moldavsko; závěry Rady; EDA; ENP; Východní partnerství; rozšiřování; SBOP; mise; NATO; V4, sankce	Zaměření: přehledy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
Oddělení komunikace a vzdělávání	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

OBSAH

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ _____	4
PROCES ROZŠÍŘOVÁNÍ EU _____	4
EK: HODNOCENÍ SRBSKA _____	5
EK: HODNOCENÍ ZEMÍ ZÁPADNÍHO BALKÁNU _____	7
MINISTERSKÉ SETKÁNÍ V4 K ZÁPADNÍMU BALKÁNU _____	8
SITUACE V TURECKU _____	9
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU _____	13
KONFERENCE O ODZBROJOVÁNÍ _____	13
ZASEDÁNÍ RADY, ZÁVĚRY K EUGS A VÝVOJ V OBLASTI SBOP _____	13
SBOP: OBRANNÝ AKČNÍ PLÁN, MISE, SPOLUPRÁCE S NATO _____	16
POZOROVATELSKÁ MISE EU V GHANĚ _____	17
MOLDAVSKÉ PREZIDENTSKÉ VOLBY _____	18
ZÁVĚRY RADY K VÝCHODNÍMU PARTNERSTVÍ _____	19
PŘIJETÍ KOMPAKTU O PRIORITYNÍM PARTNERSTVÍ EU-LIBANON _____	20
DÁRCOVSKÁ KONFERENCE STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA _____	21
K SITUACI V JEMENU _____	22
ESVČ K SÝRII _____	22
K PŘIJETÍ REZOLUCE RADY BEZPEČNOSTI O SEVERNÍ KOREJI _____	24
VZTAHY EU-HONG-KONG _____	24

 Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

PROCES ROZŠÍŘOVÁNÍ EU

Pozadí

Současná agenda rozšíření se týká zemí západního Balkánu a Turecka. Přístupová jednání byla otevřena s Tureckem (2005), Černou Horou (2012) a Srbskem (2014). Otevřena nebyla ještě s Makedonií a Albánií, které jsou kandidátskými státy od roku 2005, respektive 2014. Potenciální kandidátské země jsou Bosna a Hercegovina a Kosovo.¹ Bosna a Hercegovina v letošním roce podala přihlášku do EU.²

Aktuálně

Dne 9. listopadu EK přijala a zveřejnila každoroční Rozšiřovací balíček. EK doporučuje zvážit otevření přístupových jednání s Albánií. To však podléhá věrohodnému a skutečnému pokroku reformy soudnictví. Komisař pro politiku sousedství rozšíření Johannes Hahn řekl, že vyhlídka na členství v Evropské unii v zemích jihovýchodní Evropy upevňuje stabilitu celého kontinentu. Zdůraznil pokračující podporu EU při politických i ekonomických reformách a vyzval vlády přístupujících zemí, aby nezbytné reformy zahrnují aktivněji a realističtěji do svých politických programů – ne proto, že to EU žádá, ale proto, že je to v zájmu jejich občanů i Evropy jako celku. Komisař Hahn dále dodal, že výroční zpráva o Turecku přichází v důležité době nestabilních vztahů mezi Tureckem a EU. Vyjádřil politování nad degradací právního státu a demokracie, která následovala po nepodařeném vojenském puči. Je v zájmu Turecka, aby se přestalo od EU oddalovat. Komise se u všech přístupujících států bude soustředit na roli právního státu, základních lidských práv, demokratických institucí, ekonomického rozvoje, silnější občanské společnosti a reforem veřejné administrativy.³

V oblasti **právního státu** bylo všeobecné úsilí o jeho modernizaci. Albánie jednohlasně přijala ústavní dodatky, které poskytují základ pro hluboké a komplexní reformy soudnictví. Nicméně, většina zemí nadále čelí problémům účinnosti a nedostatečné nezávislosti a odpovědnosti soudnictví. V posledních letech všechny země posílily své kapacity pro potírání korupce a organizovaného zločinu. Také novelizovaly trestní a proti-teroristickou legislativu, kde posílily své pravomoci.

Ukottvování **lidských práv** v legislativě pokračuje v mnoha přístupujících zemích. V zemích západního Balkánu nedostatky v lidskoprávní oblasti přetrvávají, i když je lidskoprávní situace relativně stabilizovaná. Po vyhlášení výjimečného stavu se zásadně zhoršila situace v Turecku. Ve většině přístupujících zemí stále trvá omezenost svobody slova a médií. Na nedostatečný pokrok v této oblasti bylo upozorňováno již předchozí dva roky. Za tu dobu se problém v některých oblastech ještě zintenzivnil.

¹ EK: Check current status, 27/01/2016 [cit. 2016-11-25]. Dostupný z WWW:

http://ec.europa.eu/enlargement/countries/check-current-status/index_en.htm.

² Přehled SZBP únor 2016, s. 3. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=81554>.

³ 2016 Enlargement Package: credible enlargement process key to driving transformation and anchoring stability in Southeast Europe. European Commission [online]. 9. 11. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3613_en.htm.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Migrační krize byla poslední rok hlavním problémem politické agendy a přistupující země se ukázaly jako klíčové při řešení tohoto problému. Efektivní uzavření západní balkánské cesty společně s dohodou EU a Turecka z 18. března letošního roku ukázaly pozitivní výsledky, kdy se počet přichozících snížil z několika tisícovek denně na průměrných sto za den. Tím také ubylo počtu úmrtí v moři.⁴

Další zásadní výzvou je řádné **fungování demokratických institucí**. V politické kultuře musí být zakotvena centrální role národních parlamentů demokraticky zvolených. Situace se zhoršila opět v Turecku po pokusu o vojenský puč, který znamenal útok na několik demokraticky zvolených institucí.

Oproti zmíněným problémům se v regionu zlepšila **ekonomická situace** se stabilním růstem, vyššími investicemi a více vytvořenými pracovními místy soukromým sektorem. Na druhou stranu většina zemí čelí vysoké nezaměstnanosti hlavně mladých lidí. Primárním úsilím EU zůstává podpora regionální spolupráce mezi státy a dobrých sousedských vztahů, a tím i politické stability a ekonomických příležitostí.⁵

EK: HODNOCENÍ SRBSKA⁶

Politická kritéria

Celostátní volby, které se konaly spolu s komunálními v dubnu 2016 a regionálními volbami ve Vojvodině, proběhly v klidné atmosféře. Mezinárodní dohled nad volbami, včetně ujištění o transparentnosti financování kampaní a registračního procesu, musí pokračovat. Nová vláda zahrnuje do svého programu vstup do EU jako prioritní cíl. V přístupovém procesu se zlepšilo zapojení parlamentu i občanské společnosti, ale stále se musí zlepšit transparentnost a kvalita tvorby legislativy. Některé ústavní změny je potřeba sladit s normami EU. Také je zde prostor pro zlepšení spolupráce mezi výkonnou mocí a nezávislými regulačními orgány.⁷

Srbsko je poměrně připravené v oblasti reformy veřejné správy. Dobrý pokrok byl učiněn v legislativě administrativních procedur a veřejných rozpočtů. Stále však musí být administrativa depolitizována a přijímací a propouštěcí procedury se musí stát transparentnějšími. V justičním systému došlo k harmonizaci právních předpisů. Dále je zejména potřeba odstranit politický vliv na fungování soudnictví a systému státního zastupitelství. Funkčnost soudnictví zůstává oslabena nerovnoměrným rozložením pracovní zátěže, vysokým počtem nevyřešených případů a místy neefektivní legislativou. Vážným problémem je korupce, která přetrvává v mnoha oblastech. Institucionální systém dosud nefunguje jako účinný odstrašující prostředek proti korupčním praktikám. V případech korupce je zapotřebí vést záznamy o účinných vyšetřováních, stíháních a odsouzeních i na těch nejvyšších úrovních. V boji proti organizovanému zločinu nastal pokrok přijetím nového zákona o policii, který reorganizoval ministerstvo vnitra, a přijetím strategie

⁴ 2016 Enlargement Package: credible enlargement process key to driving transformation and anchoring stability in Southeast Europe. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3613_en.htm.

⁵ 2016 Enlargement Package: credible enlargement process key to driving transformation and anchoring stability in Southeast Europe. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3613_en.htm.

⁶ Celá oficiální zpráva Evropské komise k Srbsku dostupná zde: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2016/20161109_report_serbia.pdf.

⁷ Key findings of the 2016 Report on Serbia. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3635_en.htm.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti (SOCTA), která využívá metodologii Europolu.⁸

V oblasti lidských práv je zapotřebí jejich dodržování po celé zemi, včetně zajištění ochrany menšin. Mezi nejvíce diskriminované skupiny patří národnostní a sexuální menšiny a znevýhodněné osoby se zdravotním postižením. Ve svobodě slova nenastal žádný pokrok. Srbsko bylo první přístupující zemí, která zavedla Index EU o rovnosti pohlaví.⁹

Srbsko se účastnilo regionálních iniciativ a pracovalo na pozitivních sousedských vztazích. V červnu podepsalo s Chorvatskem společné prohlášení o řešení určitých bilaterálních otázek. Normalizace vztahů s Kosovem byla zpomalena v důsledku voleb v Srbsku i domácí situace v Kosovu. Zlepšení přišlo s prací na Mitrovickém mostě a svobodě pohybu v srpnu 2016. Srbsko se dále snaží zavádět a dodržovat dohody učiněné s Kosovem.¹⁰

Ekonomická kritéria

V Srbsku se postupně rozvíjí ve fungující tržní hospodářství. Značného pokroku bylo dosaženo u rozpočtového deficitu a restrukturalizace podniků ve veřejném vlastnictví. Ekonomické reformy přinesly lepší vyhlídky na růst a snížení domácích i vnějších nerovnováh. Vzhledem ke stále vysoké úrovni veřejného dluhu je nutné udržet fiskální konsolidaci. Restrukturalizace velkých státních podniků je ještě třeba dokončit. Úvěrové aktivity se zotavují, ale vysoká míra nesplácených úvěrů je stále problémem. Nezaměstnanost je vysoká zejména mezi mladými lidmi v ekonomicky aktivním věku. Další rozšiřování soukromého sektoru brání nedostatky v legislativě. Srbsko je relativně připraveno vyrovnat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci Unie. Veřejné a soukromé investice se zvýšily, ačkoli míra investiční aktivity zůstává pod potřebami ekonomiky. Kvalita, rovnost a význam vzdělávání a odborné přípravy neodpovídají společenským potřebám. Určitého pokroku bylo dosaženo v souvislosti s podporou malých a středních podniků. Ti ale stále čelí nepředvídatelnému podnikatelskému prostředí, vysoké míře poplatků a obtížnému a nákladnému přístupu k finančním prostředkům.¹¹

Legislativa EU

Srbsko má dobrou úroveň přípravy v oblastech, jako jsou právo obchodních společností, duševní vlastnictví, věda a výzkum, vzdělávání, kultura. Dále musí zlepšit plánování investic a stanovení priorit v oblasti infrastruktury, zejména energetiky a dopravy. Oblast veřejných zakázek, měnové politiky a finanční kontroly jsou na relativně dobré úrovni. Srbsko bude muset sladit své zahraniční a bezpečnostní politiky postupně se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou Evropské unie do svého přistoupení do EU. Také musí řešit ochranná opatření týkající se některých zemědělských produktů a daňovou diskriminaci.¹²

⁸ EU Serious and Organised Crime Threat Assessment 2013. Europol [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013>.

⁹ Více o Evropském institutu o rovnosti pohlaví na: <http://eige.europa.eu/about-eige>.

¹⁰ Key findings of the 2016 Report on Serbia. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3635_en.htm.

¹¹ Key findings of the 2016 Report on Serbia. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3635_en.htm.

¹² Key findings of the 2016 Report on Serbia. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3635_en.htm.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EK: HODNOCENÍ ZEMÍ ZÁPADNÍHO BALKÁNU

Albánie

Albánský parlament jednomyslně přijal ústavní změny s dopadem na reformu soudnictví. Zejména byl schválen zákon o prověření a schvalování soudců, státních zástupců a právních poradců. Očekává se, že do parlamentních voleb v roce 2017 přijme parlament změny k volebnímu zákonu. V oblasti boje proti korupci byl přijat zákon o ochraně whistleblowerů. Životní podmínky národnostních a etnických menšin se musí zlepšit.¹³

Bosna a Hercegovina

V Bosně a Hercegovině se zlepšila volební legislativa a spolupráce mezi entitami. Vážným problémem zůstává boj s korupcí na všech úrovních. Je také důležité omezit politický vliv na média. Ústava Bosny a Hercegoviny zůstává v rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. Bosna a Hercegovina v lednu převezme předsednictví Středoevropské iniciativy.¹⁴

Černá Hora

V prosinci 2015 byla Černá Hora pozvána k připojení se k NATO. Parlamentní volby konané v říjnu proběhly navzdory technickým zpožděním a složitým vztahům mezi zodpovědnými institucemi transparentním způsobem a ve férovém konkurenčním prostředí. V roce 2016 zahájila svou činnost Protikorupční agentura. Korupce ale stále zůstává vážným problémem. Černá Hora ratifikovala dohody ohledně hranic s Kosovem a Bosnou a Hercegovinou. V listopadu 2016 bylo otevřeno 24 z celkových 35 přístupových kapitol jednání o přístupu do EU.¹⁵

Parlamentní volby v Černé Hoře

V Černé Hoře proběhly 16. října 2016 parlamentní volby. Parlament Černé Hory čítá 81 křesel. Je volen proporčním systémem v jediném celostátním obvodu s uzavřenou kandidátní listinou. K přepočtu hlasů se používá D'Hondtova metoda s tříprocentní volební klauzulí. Existuje výjimka pro menšinové skupiny, které tvoří alespoň 15 % obyvatelstva. Při zisku více jak 0,7 % mají nárok na zisk až tří mandátů.¹⁶

Volby ovládla se ziskem 38 křesel Demokratická strana socialistů (Demokratska Partija Socijalista Crne Gore, DPS), jejíž předsedou je současný premiér Milo Đukanović. Na druhém místě stanula opoziční proruská aliance Demokratická fronta (Demokratski front) se ziskem 18 mandátů. Další středo-levicová opoziční aliance Klíčová koalice (Koalicija Ključ) obsadila 9 křesel, strany Demokraté Černé Hory (Demokratska Crna Gora, DCG) a Sociálně demokratická strana (Socijaldemokratska Partija Crne Gore, SDP) získaly 8 a 4 křesel. Opoziční strany celkem drží 39 křesel, ale jestli se k vítězné DPS připojí Sociální demokraté (2), Strana Bosny (2) a albánská a chorvatská menšinová strana, které získaly každá po 1 mandátu, bude moci utvořit většinovou vládu. Volební účast byla 73,2 %.¹⁷

¹³ Key findings of the 2016 Report on Albania. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3636_en.htm.

¹⁴ Key findings of the 2016 Report on Bosnia and Herzegovina. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3637_en.htm.

¹⁵ Key findings of the 2016 Report on Montenegro. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3638_en.htm.

¹⁶ MONTENEGRO Skupstina (Parliament): ELECTORAL SYSTEM. INTER-PARLIAMENTARY UNION [online]. 2016 [cit. 2016-11-23]. Dostupné z: http://www.ipu.org/parline-e/reports/2385_B.htm.

¹⁷ Djukanovic Wins Montenegro's Elections Amid Complaints of Violations. Balkan Insight [online]. 2016 [cit. 2016-11-23]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/djukanovic-wins-montenegro-s-elections-amid-complaints-of-violations-10-17-2016>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Kosovo

V červnu 2016 byl prodloužen mandát misi EULEX k prosazování práva v Kosovu. Proces normalizace vztahů se Srbskem byl obnoven znovuotevřením mostu spojujícího břehy města Mitrovica v severní části země v srpnu 2016. V oblasti justice byla implementována většina zákonů schválených v roce 2015. S problémy se stále potýká energetický sektor, kde nebyl učiněn žádný pokrok k vyřazení z provozu elektráren Kosovo A a Kosovo B. U obnovitelných zdrojů byl učiněn pouze malý pokrok.¹⁸

Makedonie

Vnitro-etnická situace zůstává nestabilní. Po jednání představitelů hlavních politických stran dohodli na implementaci dohody Pržino, včetně stanovení data předčasných parlamentních voleb na 11. prosince letošního roku. Zpoždění má příprava komplexní reformní strategie veřejné správy pro roky 2017–2022. Nedostatečná politická snaha o reformu řízení veřejných financí vedla v roce 2016 k významnému snížení finanční pomoci z EU.¹⁹

MINISTERSKÉ SETKÁNÍ V4 K ZÁPADNÍMU BALKÁNU

Pozadí

Visegrádská skupina (V4) při vstupu jejích členů do EU v roce 2004 přijala doplněné znění Visegrádské deklarace (bývá označováno též jako Kroměřížská deklarace). V ní se stanovuje, že země V4 jsou připraveny poskytovat třetím státům asistenci při předvstupním jednání, sdílení informací a historických a regionálních zkušeností, které jsou využitelné pro splnění Kodaňských kritérií.²⁰ V4 usiluje o úzkou spolupráci se zeměmi ve středoevropském prostoru. V návodu k další spolupráci v rámci V4, který je přílohou deklarace z Kroměříže 2004 se uvádí, že V4 chce v rámci EU aktivně působit při stanovování evropského postoje vůči zemím západního Balkánu.²¹

Vedle dlouhodobě poskytované podpory V4 zemím Východního partnerství Evropské politiky sousedství (ENP) je pozornost kladena také na země západního Balkánu.²²

Na konci listopadu proběhlo ve Varšavě setkání ministrů zahraničí V4 společně s ministry zahraničí západobalkánských států, Bulharska, Chorvatska, Itálie, Rumunska, Slovinska a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.²³ Proces rozšiřování představuje jednu z neúspěšnějších politik EU, zajišťuje stabilitu a prosperitu regionu a jednotlivých zemí. Efektivní a i nadále úspěšný může být pouze tehdy, jestli je pokrok přístupových jednání podmíněn

¹⁸ Key findings of the 2016 Report on Kosovo. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3633_en.htm.

¹⁹ Key findings of the 2016 Report on the former Yugoslav Republic of Macedonia. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3634_en.htm.

²⁰ Visegrad Declaration 2004. Visegradgroup.eu [online], 2000–2015 [cit. 2016-12-01]. Dostupný z WWW: <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-1>.

²¹ Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation (12 May 2004). Visegradgroup.eu [online], 2000–2015 [cit. 2016-12-01]. Dostupný z WWW: <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412>.

²² Viz například setkání V4 se zástupci EK a zemí Východního partnerství v květnu letošního roku v Praze. Joint Statement on the Eastern Partnership of the Foreign Ministers of the Visegrad Group. Visegradgroup.eu [online]. May 4, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupný z WWW: <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on-the>.

²³ The Visegrad Group Joint Statement on the Western Balkans. Visegradgroup.eu [online], November 29, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupný z WWW: <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/the-visegrad-group-joint>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

reformními kroky a jednání probíhají na základě výsledků každého státu zvlášť. Ministři se pozitivně vyjádřili k dění v regionu, které zachytily zprávy EK o pokroku jednotlivých kandidátských a potenciálně kandidátských zemí. Rovněž se vyjádřili k jednotlivým zemím. V souvislosti se vznikem Západobalkánského fondu (WFD), který vznikl v listopadu loňského roku, ministři zdůraznili svou připravenost poskytnout asistenci a zkušenosti se zahájením činnosti a řízením regionálního fondu. Ministři V4 dále potvrdili, že v součinnosti s EK připraví návrhy na další spolupráci se zeměmi západního Balkánu, aby tato spolupráce měla pozitivní vliv na průběh dalších přístupových jednání se zeměmi. Ministři se dále vyjádřili ke členství Černé Hory v Severoatlantické alianci a podpořili členství Makedonie a Bosny a Hercegoviny v NATO. V4 dále zdůrazňuje vliv bezpečnosti a stability regionu na stabilitu a bezpečnost EU. Přeshraniční spolupráce je klíčová ke stabilizaci regionu. Ministři vyzvali, aby tato přeshraniční jednání o normalizaci vztahů pokračovala.

Aktuálně

Jednání se zúčastnila také vysoká představitelka Federica Mogherini.²⁴ Ta k jednání uvedla, že setkání umožňuje na denní bázi diskutovat o tématech, která jsou předmětem společného zájmu. Tato spolupráce musí pokračovat i nadále. Vysoká představitelka Mogheriniová zdůraznila pokrok, kterého se povedlo v posledních dvou letech v regionu dosáhnout. V rámci spolupráce EU (V4) se západobalkánskými státy zůstávají prioritou následující oblasti:

- Infrastruktura, konektivita
- Bezpečnost v regionu
- Regionální spolupráce
- Hospodářská spolupráce
- Boj proti organizovanému zločinu a převaděčům lidí

Setkání V4-WB6 je ale zaměřeno na sdílení zkušeností zemí V4 získaných během přístupových jednání. I nadále bude EU pokračovat v procesu rozšiřování.

SITUACE V TURECKU

Pozadí

V červenci letošního roku proběhl v zemi pokus o vojenský puč.²⁵ Dne 20. července byl v zemi na tři měsíce vyhlášen výjimečný stav. Prodloužen byl 3. října na další tři měsíce. Pomocí prezidentských dekretů byly zavedeny rozsáhlé legislativní změny. Turecko oznámilo Radě Evropy odstoupení od svých povinností zajistit řadu základních lidských práv chráněných Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. Po pokusu o vojenský puč přišla vlna propouštění, zadržování a zatýkání za údajná napojení na pokus o převrat. Státní opatření široce ovlivnili celou společnost s hlavním dopadem na soudnictví, policii, armádu, úřady, akademickou půdu, právo, média a podnikatelskou sféru. Několik institucí a soukromých firem bylo zavřeno a jejich majetek zabaven a zestátněn. Turecko na svém území hostí přibližně 2,7 milionu uprchlíků převážně ze Sýrie a Iráku.²⁶

²⁴ ESVC: Remarks by the High Representative Mogherini following the V4-Western Balkans Ministerial Meeting, 29/11/2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/16106/remarks-by-the-high-representative-mogherini-following-the-v4-western-balkans-ministerial-meeting_en.

²⁵ Přehled SZBP červenec 2016, s. 5–6. ISSN 2533-4263. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=93702>.

²⁶ Key findings of the 2016 Report on Turkey. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-3639_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3639_en.htm).

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Aktuální situace

4. listopadu zatkla turecká policie jedenáct poslanců z Lidové demokratické strany (Halkların Demokratik Partisi, HDP). Turecký ministr vnitra potvrdil, že byl vydán zatykač na celkem třináct poslanců. Dva z toho byli ale v zahraničí. Lidová demokratická strana drží v současnosti v tureckém parlamentu 59 z celkových 550 křesel. Je tak v parlamentu třetí nejsilnější stranou a hlavní politickou reprezentací kurdské menšiny. Úřady obvinili HDP z napojení na Stranu kurdských pracujících (Partiya Karkerên Kurdistan, PKK), která je považována za teroristickou organizaci Tureckem, Spojenými státy americkými i EU. Během zatýkání i po něm byly zneprůstředněny sociální sítě (Twitter, WhatsApp, systém zasílání SMS zpráv). Již začátkem listopadu byl zatčen Gultan Kisanak, starosta města s největší kurdskou menšinou Diyarbakiru, i spolu se svým místostarostou Firatem Anlim za údajné členství v PKK. Na jeho místo byl vládou dosazen správce okresu Ankary. Ještě dříve v září odstranila vláda podobně 28 starostů i s úřednickým aparátem jednotlivých obcí, z nichž většina patřila k HDP, a na jejich místo dosadila osoby loajální vládnoucí straně. Desítky opozičních organizací byly postupně likvidovány od července, včetně těch pro-kurdských jako televize IMC, zpravodajská agentura Dicle nebo noviny Ozgur Gundem.²⁷ Krátce po zatčení poslanců HDP zabila exploze automobilu v centru Diyarbakiru dva policisty a sedm civilistů. Více než sto dalších bylo zraněno. Má se za to, že útok spáchala PKK.²⁸

Vyjádření EU k situaci

K proběhlým událostem se vyjádřila EK souhrnně ve své tiskové zprávě i jednotliví zástupci EU. Komise se znepokojením sleduje úvahy o předložení návrhu zákona na obnovení trestu smrti, omezování svobody projevu včetně sociálních médií, odstraňování sdělovacích prostředků, zatýkání novinářů včetně hlavního editora novin Cumhuriyet, a nejnověji zatčení místopředsedy druhé největší opoziční strany v zemi (HDP), stejně jako zadržování několika členů parlamentu. Tyto všechny a další události oslabují parlamentní demokracii, právní stát, základní lidská práva a všeobecně polarizují tureckou společnost. Evropská unie důrazně odsuzuje teroristický útok v Diyarbakiru a vyjadřuje svou solidaritu obětem a jejich rodinám. Všechny členské státy EU stojí při Turecku v boji proti terorismu a věří, že útoky a násilí musí přestat. Akce vedené proti PKK jsou dle EU legitimní, ale musí respektovat principy demokracie, přiměřenosti a dodržování lidských práv. EU připomíná, že je hluboce znepokojena rozhodnutím tureckého parlamentu z května 2016 o zrušení poslanecké imunity velkého počtu členů parlamentu. Imunita se musí vztahovat na všechny bez jakékoli diskriminace a její odstranění musí být založeno u každého případu na transparentních kritériích a nepodléhat politickým uvážení. EU také připomíná, že odsuzuje pokus o vojenský puč z 15. července, a přestože uznává potřebu Turecka, aby přijalo určitá opatření, vyzývá ho, aby chránilo svou parlamentní demokracii, včetně dodržování lidských práv a svobod, právního státu a práva každého na spravedlivý proces. To vše v souladu se svými závazky kandidátské země. V tomto ohledu bude EU nadále situaci velmi pečlivě sledovat a vyhodnocovat.

²⁷ Turkey detains HDP leaders Demirtas and Yuksekdog. Aljazeera [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2016/11/turkey-detains-hdp-leaders-demirtas-yuksekdag-161104042853124.html>.

²⁸ Nine dead in blast in southeastern Turkey. Aljazeera [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2016/11/wounded-explosion-southeast-turkey-161104061028260.html>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

S Tureckem je připravena pokračovat v politickém dialogu v doposud stanoveném rámci na všech úrovních.²⁹

Společné prohlášení vydali i vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová a komisař pro evropskou politiku sousedství a rozšíření Johannes Hahn. V prohlášení taktéž vyjádřili znepokojení nad proběhlým zatýkáním a odsoudili bombové útoky.³⁰

Jednání na plenárním zasedání EP

Na plenárním zasedání EP probíhala debata o situaci v Turecku. Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová se zde vyjádřila ke vztahu EU a Turecka. Dle jejích slov jsou vztahy s Tureckem na rozcestí, protože Turecko samo se nachází na rozcestí. EU stála při Turecku (jeho vládě, lidu, demokratických institucí i padlých obětech) během pokusu o vojenský puč v červenci letošního roku. Od té doby lze v Turecku pozorovat velmi znepokojivý vývoj: zatýkání a věznění předsedy Lidové demokratické strany (HDP) a několika členů parlamentu, úvahy o zavedení trestu smrti, likvidace médií, zatýkání novinářů, akademiků a propuštění tisíce státních zaměstnanců. Vysoce znepokojivá situace panuje kolem justičního systému. EU vždy zřetelně proklamovala, že turecká vláda má zcela legitimní právo postavit pachatele vojenského puče a teroristických útoků před zodpovědnost za jejich činy. Na druhou stranu EU podotýká, že nejsilnějším prostředkem proti extremismu a terorismu je respekt a dodržování lidských práv a základních lidských svobod. Veškerá odsouzení musí být postavena na transparentních procesech u všech jednotlivých případů. Na jasném a jednotném postoji EU se shodli všichni ministři zahraničí již 8. listopadu.³¹

Vysoká představitelka podotkla, že nejefektivnější způsob jak posílit tureckou demokracii je nechat otevřená jednání. V přístupovém procesu bylo dosaženo výsledků u energetického sektoru, v ekonomické oblasti i rozhovorech o Kypru (k situaci ohledně Kypru viz dále). EU je připravena plně Turecko podpořit, aby dosáhlo demokratické stabilizace země. Důležité je také vést jednání s Radou Evropy. Je mnoho oblastí, kde mohou EU a Turecko spolupracovat, počínaje otázkou Kypru nebo bojem proti terorismu, přes obchod až po řešení krize v Sýrii a stabilizace Kavkazu. Dle představitelky je zahraniční politika o budování takových situací, při kterých obě strany získávají. Jestliže přístupový proces skončí, obě strany pouze ztratí. Turecko proto musí jasně sdělit, o co usiluje a v jakých oblastech očekává od EU asistenci a spolupráci. Případné skutečné zavedení trestu smrti by byl zřetelný signál, že Turecko nechce být členem EU ale ani Rady Evropy, jíž členem nyní je. Členství představuje sdílení hodnot, které Evropa zastává a trest smrti rozhodně není jednou z nich. Na závěr představitelka prohlásila, že by si Turecko nemělo vybírat mezi Západem a

²⁹ Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the latest developments in Turkey. European Council [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/08-hr-declaration-turkey/>.

³⁰ Statement by Federica Mogherini and Johannes Hahn on the detention of several HDP Members, including the party's co-chairs. European Union External Action [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/14039/statement-by-federica-mogherini-and-johannes-hahn-on-the-detention-of-several-hdp-members-including-the-partys-co-chairs_en.

³¹ Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on EU-Turkey relations at the plenary session of the European Parliament. European Union External Action [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15566/remarks-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-on-eu-turkey-relations-at-the-plenary-session-of-the-european-parliament_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Východem, ale mělo by mezi světy a kulturami tvořit symbolický most. Vzdálením se od EU a demokracie ztratí Turecko část svého dědictví, identity, kultury i moci.³²

ESVČ ke kyperským rozhovorům

Rozhovory o jednotě Kypru, kterých se účastní představitel řecko-kyperské komunity na ostrově Nicos Anastasiades a představitel turecko-kyperské komunity Mustafa Akinci, probíhají pod vedením OSN ve Švýcarsku. Na počátku listopadu rozhovory zahájil generální tajemník OSN Pan Ki-mun a OSN na nich zastupuje zvláštní zmocněnec Espen Barth Eide. V druhé polovině listopadu k rozhovorům vydal zvláštní zmocněnec prohlášení, podle něhož listopadové kolo skončilo nezdarem, když se nepodařilo dosáhnout dohody o územním uspořádání. Představitelé obou částí ostrova se po nezdaru vydali zpět na ostrov za účelem konzultací. V obou komunitách nicméně panuje podpora sjednocení ostrova. Generální tajemník OSN Pan Ki-mun vyzval oba představitele, aby nepromarnili tuto historickou příležitost a pokročili ke sjednocení. Generální tajemník dále vyzval ke klidu a umírněnost ve vyjádření z obou stran, aby se podařilo úspěšně ukončit rozhovory a ostrov sjednotit.³³

Vysoká představitelka Mogheriniová se k probíhajícím rozhovorům o jednotě Kypru rovněž vyjádřila. Uvedla, že rozhovory pod vedením OSN mají podporu EU. Vyzvala k naplnění této historické možnosti a sjednocení ostrova.³⁴

³² Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on EU-Turkey relations at the plenary session of the European Parliament. European Union External Action.

³³ Statement attributable to the Spokesman for the Secretary-General on Cyprus. UN Cyprus Talks.org [online], 23 November 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <http://162.243.184.203/2016/11/23/statement-attributable-to-the-spokesman-for-the-secretary-general-on-cyprus/>.

³⁴ ESVČ: Statement by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on Cyprus talks, 25/11/2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15940/statement-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-on-cyprus-talks-en>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

KONFERENCE O ODZBROJOVÁNÍ

Popis problematiky

EU klade důraz na zajištění celosvětového prostředí bez zbraní hromadného ničení a odzbrojení všech aktérů v mezinárodním prostředí. Tento aspekt je zdůrazněn také v ustanoveních globální strategie EU pro SZBP, která byla letos představena. EU se podle tohoto dokumentu bude snažit o rozšiřování režimu odzbrojování a nešíření zbraní hromadného ničení celosvětově v rámci zavádění nástrojů globálního vládnutí pro 21. století.³⁵

Ruku v ruce se snahou o odzbrojování a další kontrolu zbrojení jde i posilování vojensko-technologické průmyslové základny EU tak, aby evropské podniky byly schopné zajišťovat techniku pro armády jednotlivých členských států (k tomu viz dále).

Jednání v institucích EU

Ve dnech 3. a 4. listopadu se v Bruselu konala konference pořádaná konsorciem EU pro nešíření zbraní konference o nešíření a ozbrojování. Konferenci zahájila vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová a zdůraznila nutnost hledat nová řešení, nové iniciativy a prostředky pro nastolování mírového globálního uspořádání, které se bude vyznačovat nižší mírou konfrontace. Tyto iniciativy označila za součást globální strategie EU a mají přispět k rozšíření geografického rozsahu, v němž budou platit dohodnutá mezinárodní pravidla o odzbrojování a nešíření.³⁶

V rámci konference zazněly příspěvky o nových technologiích sloužících ke kontrole zbrojení a šíření zbraní, dále o preventivních opatření sloužících k dosažení stanovených cílů. Z hlediska cílů a nástrojů EU byla stěžejní též diskuze o sjednání společného akčního plánu (JCPOA), kterým došlo k dohodě o iránském jaderném programu. Dohoda značila výrazný úspěch EU na poli vícestranné mezinárodní diplomacie a zvyšování mezinárodní bezpečnosti.³⁷

ZASEDÁNÍ RADY, ZÁVĚRY K EUGS A VÝVOJ V OBLASTI SBOP

Popis problematiky

Posílení obranně-bezpečnostního rozměru evropské integrace je jednou z klíčových oblastí, které zdůrazňuje globální strategie (EUGS). Ta je v současnosti diskutována na všech úrovních a ve všech institucích EU.

³⁵ EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, . *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe* [online], s. 41–42.

³⁶ ESVČ: This year's EU Conference on Non-proliferation and Disarmament took place in Brussels, 07/11/2016 [cit. 2016-11-22]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/14218/this-years-eu-conference-on-non-proliferation-and-disarmament-took-place-in-brussels_en.

³⁷ Blíže ke konferenci viz EU Non-Proliferation and Disarmament Conference. IISS.org [online]. Dostupný z WWW: <http://www.iiss.org/en/events/eu-conference>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Jednání v institucích EU – EUMC

Ve dnech 7. a 8. listopadu proběhlo zasedání nejvyššího vojenského orgánu EU Vojenského výboru EU (*EU Military Committee*, EUMC), v němž zasedají náčelníci generálních štábů ozbrojených složek jednotlivých členských států (*Chief of Defence*, CHOD).³⁸

Předmětem jednání EUMC se staly následující oblasti:

- Spolupráce mezi EU a NATO v oblasti koordinace obranných a bezpečnostních aktivit a vyvíjení vlastní obranné činnosti EU je dlouhodobým tématem. Posílení této spolupráce bylo stanoveno v červenci letošního roku.³⁹ V současnosti probíhají jednání o spolupráci v oblasti kybernetické bezpečnosti, opatření proti hybridním hrozbám, spolupráce společných misí v oblasti námořní bezpečnosti, společná cvičení a vytváření společných vojensko-materiálních kapacit.
- Další oblastí, kterou se EUMC zabýval, byla budoucnost jednotlivých misí SBOP. Především v souvislosti s nedávnými závěry Rady o vývoji v oblasti západního Balkánu je ESVČ povinná představit nový koncept mise EU SBOP Althea v Bosně a Hercegovině. Vývoj a výzvy, které stojí před jednotlivými misemi SBOP, byly na setkání diskutovány. Vedle vojenských misí byl projednáván také vývoj a situace kolem civilních výcvikových misí.
- V neposlední řadě náčelníci projednávali stav zavádění opatření stanovených v EUGS. Vysoká představitelka v této souvislosti představila plán zavádění, který předloží také ministrům zahraničí (Radě pro zahraniční věci).

Jednání EUMC předcházelo zasedání ministrů zahraničních věcí členských států EU ve formátu Rady pro zahraniční věci (FAC) ve dnech 14. a 15. listopadu (viz dále).

Závěry Rady k oblasti obrany a bezpečnosti

Obdobným tématem se zabývali rovněž ministři zahraničí členských států EU na zasedání Rady pro zahraniční věci ve dnech 14. a 15. listopadu.⁴⁰ Rada k tématu přijala závěry, v nichž ministři zahraniční podpořili prohlubování spolupráce v rámci SBOP. Spolupráce členských států v oblasti SBOP by měla přispět ke schopnosti EU vykonávat vnější činnosti v globálním měřítku. Další postup zavádění těchto opatření by měl být představen v prosinci na příslušných zasedání Rady.

Rada zdůraznila tři oblasti, které EU a její členské státy musejí v souvislosti s EUGS nově sledovat:

- Včasná a adekvátní odpověď na vnější konflikty a krize je středobodem misí SBOP. EU musí zvýšit svou schopnost včasné reakce ve všech fázích jakéhokoli konfliktu a krize, který přímo i nepřímo ohrožuje EU a její členské státy. V této činnosti EU podporuje celosvětový režim vládnutí, který ztělesňuje OSN.
- Budování kapacit a posilování odolnosti jednotlivých partnerských států povede k snížení pravděpodobnosti zhroutilí těchto států či potenciálního rozhoření nového konfliktu, což ve výsledku napomůže zvýšit bezpečnost EU. EU je proto připravena poskytnout prostřednictvím výcvikových misí SBOP potřebnou podporu jednotlivým státům (bezpečnost dána do souvislosti s rozvojem). Tato činnost rovněž snižuje riziko hybridních hrozeb.
- Klíčovou oblastí zůstává ochrana Unie a jejích občanů, k čemuž musejí přispívat jednotlivé členské státy. Výraznějšího propojení se očekává v oblasti vnější a vnitřní dimenze bezpečnosti. Mise SBOP a vnější činnost by měly přispívat i k dalším vytýčeným unijním cílům – boj proti terorismu,

³⁸ Rada EU: European Union Military Committee (EUMC), EU Chiefs of Defence, EU Chiefs of Defence, 07-08/11/2016 [cit. 2016-11-23]. Dostupný z WWW:

<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/mpo/2016/11/salle-d-ecoute-chods-250667/>.

³⁹ Přehled SZBP červenec 2016, s. 9–10. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=93702>.

⁴⁰ Rada EU: FOREIGN AFFAIRS COUNCIL (including defence) 14-15 November 2016, 11 November 2016 [cit. 2016-11-23]. Dostupný z WWW: http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2016/11/Background-note-EN_pdf/.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

organizovanému zločinu a převaděčství lidí, které získaly na významu v souvislosti se současnou migrační krizí. Členské státy a EU by měly mnohem více klást důraz na vzájemnou asistenci a solidaritu, jak jsou stanoveny zakládajícími smlouvami.

Rada dále zdůrazňuje posílení schopností EU v souvislosti s těmito prioritami, včetně nových typů misí SBOP a nového nasazení těchto misí. Ministři se shodli na nutnosti posílení financování obrany jednotlivými členskými státy. Ke zvážení dále stojí návrh nových forem financování a sdílení nákladů na obranu napříč členskými státy EU. EU musí i nadále spolupracovat s partnerskými mezinárodními organizacemi. Posílení SBOP EU může přispět i k akceschopnosti dalších organizací. Rada nově vyzvala ESVČ, aby do jara 2017 připravila další dokumenty k rozvoji civilních misí SBOP a revizi stávajících prioritních oblastí. Oblasti spolupráce, které odpovídají prioritám stanoveným v EUGS, by měly být nadále posilovány a prohlubovány. Členské státy by prostřednictvím EUMC měly více spolupracovat s Evropskou obrannou agenturou (*European Defence Agency, EDA*) při zvyšování technické vybavenosti svých ozbrojených složek. Zároveň se členské státy mají možnost vyjádřit k připravovanému plánu o rozvoji schopností, který by měl být představen na jaře 2018. Členské státy a instituce jsou vyzvány, aby prohlubovaly obrannou spolupráci. Vedle posilování spolupráce je rovněž obdobně důležité, aby instituce zhodnotily současný stav výstroje a výbavy ozbrojených složek a učinily další kroky k posílení schopností a materiálního zabezpečení. Na základě dokumentu EK obranný akční plán Rada vyzvala k tomu, aby EK zvažovala v příštím rozpočtovém období financování výzkumných projektů v oblasti vojenských technologií z prostředků EU. V rámci ESVČ by měly proběhnout takové změny, aby služba plnila funkce politického řízení a plánování vojenských i civilních misí SBOP. Členské státy by rovněž měly začít využívat nástroje a možnosti již v současnosti ve smlouvách obsažené (například evropské četnictvo a struktury SBOP).

Zvláštní bod je třeba učinit k závěrům Rady o bojových skupinách (EU Battlegroup). Rada vyzvala k dalšímu financování bojových skupin i po roce 2016. To by mělo být zhodnoceno i v souvislosti s revizí mechanismus Athena. Členské státy by měly využívat možnost rychlé reakce, včetně bojových skupin. Stálá strukturovaná spolupráce, která je stanovena ve smlouvách a která umožňuje, aby skupina členských států prováděla určité závazky, by měla být více využívána. Vysoká představitelka má zajistit revizi této možnosti a její plné využití. Revize mechanismu Athena proběhne v roce 2017.

Rada dále vyzývá k dokončení zavádění iniciativy pro podporu budování kapacit v oblasti bezpečnosti a obrany v partnerských státech, což má přispět k jejich odolnosti.

Vysoká představitelka Mogheriniová představila rovněž implementační plán o bezpečnosti a obraně, který vedle FAC bude na svém prosincovém jednání projednávat také Evropská rada.⁴¹

Konference EDA

Dne 10. listopadu proběhla konference Evropské obranné agentury (EDA). Při jejím zahájení vystoupila vysoká představitelka Mogheriniová, která zdůraznila klíčovou roli agentury v souvislosti s plány, které v oblasti obrany a bezpečnosti jako ona, tak i EK představily Radě. V souvislosti s nedávným celosvětovým vývojem je třeba posílit EU i jako obrannou unii a k tomu je třeba zajistit

⁴¹ Rada EU: Implementation plan on security and defence, 14 November 2016 [cit. 2016-11-23], http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/pdf/implementation-plan-on-security-and-defence_pdf/.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

dostatečné materiální, technologické a technické zajištění. I přes klíčovou roli NATO pro bezpečnost evropského regionu musí EU zajistit svou připravenost a obranyschopnost.⁴²

SBOP: OBRANNÝ AKČNÍ PLÁN, MISE, SPOLUPRÁCE S NATO

Obranný akční plán

V souvislosti s letos představenou globální strategií EU pro SZBP (EUGS) došlo rovněž k představení návazných dokumentů, které se věnují oblasti společné bezpečnosti a obranné politiky a rovněž vnitřní bezpečnosti EU. Evropský obranný akční plán, na jehož přípravě se podílela EK, stanovuje priority v oblasti SBOP v souvislosti s přijetím EUGS. Plán je zaměřen především na schopnost členských států EU kolektivně se bránit. Proto je stěžejním předpokladem rozvoj vojenského průmyslu v členských státech, protože pouze technologicky a kapacitně vyspělý průmysl může splnit požadavky vyplývající z nutnosti posílit a modernizovat ozbrojené složky. Koordinace zbrojních a obranných činností prochází více institucemi – od Rady, přes EK až po Evropskou obrannou agenturu. Plán obsahuje návrh na zřízení Evropského obranného fondu, z něž by měly být financovány výzkumné a vývojové aktivity zbrojních společností ke zvýšení technologické vyspělosti ozbrojených složek. EK na příští rok již vyčlenila ve společném rozpočtu téměř 25 milionů EUR na výzkumné a vývojové činnosti související se společnou obranou. EK zdůrazňuje existenci směrnice o zakázkách v oblasti obrany a bezpečnosti. Téma obranného plánu bude předmětem diskuze prosincové Evropské rady.⁴³

Spolupráce EU-NATO

V souvislosti s deklarací o spolupráci EU-NATO, která i nadále zůstává stěžejním pilířem bezpečnosti v Evropě, pokračují další práce na společné činnosti obou organizací. V druhé polovině listopadu proběhla ve Varšavě konference o možné podobě spolupráce. Vysoká představitelka Mogheriniová v projevu uvedla, že EUGS představuje pro spolupráci obou organizací obdobně velký přelom jako kdysi sjednání uspořádání *Berlin plus*. Jako praktickou ukázkou spolupráce mezi oběma organizacemi Mogheriniová uvedla účast NATO na misi SBOP ve Středozemním moři EUNAVOR Med (Operace Sophia), dále potom zvýšení spolupráce při výcviku bezpečnostních a ozbrojených složek v partnerských státech a v neposlední řadě spolupráci v oblasti kybernetické bezpečnosti a hybridních hrozeb. Vysoká představitelka dále vyzvala k sladění vyzbrojovacích plánů a procesů mezi oběma organizacemi.⁴⁴

Dne 25. listopadu proběhlo jednání špiček EU a NATO o dalších krocích v oblasti kybernetické bezpečnosti. Dříve v tomto roce došlo k podpisu dohody o technických náležitostech souvisejících s kybernetickou bezpečností, která obsahuje sdílení zkušeností obdobných center v obou

⁴² ESVČ: Opening speech by High Representative/Vice-President Federica Mogherini at the 2016 EDA Conference, 10/11/2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/14585/opening-speech-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-at-the-2016-eda-conference- en>.

⁴³ ESVČ: Mogherini unveils European Defence Action Plan, 30/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/16165/mogherini-unveils-european-defence-action-plan en>.

⁴⁴ ESVČ: Speech by High Representative/Vice-President Federica Mogherini at the Future of EU-NATO Cooperation conference, 21/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15446/speech-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-at-the-future-of-eu-nato-cooperation-conference- en>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

organizacích, výměnu informací a společné cvičení. Zástupci EU se zúčastní aliančního cvičení kybernetické bezpečnosti.⁴⁵

Mise SBOP

Jednou z oblastí, kde podle vysoké představitelky Mogheriniové je prostor pro spolupráci mezi EU a NATO, je rovněž zajištění bezpečnosti námořní dopravy před pirátstvím. Z toho důvodu je EU aktivní v oblasti Afrického rohu, kde mise EUNAVFOR Somalia Atalanta zajišťuje od roku 2008 bezpečnost provozu plavidel Světového potravinového programu (*World Food Programme*, WFP) a plavidel Mise Africké unie v Somálsku (AMISOM), dále také bezpečnost námořní dopravy (a mezinárodního obchodu) v oblasti.⁴⁶ Rada rozhodla o prodloužení mise až do konce roku 2018. Celkové prostředky na provoz mise byly vyčísleny na 11 miliard EUR. Mise přispívá ke stabilitě a bezpečnosti v Somálsku.⁴⁷

POZOROVATELSKÁ MISE EU V GHANĚ

Popis problematiky

Mezinárodní lidsko-právní organizace upozorňují na nedostatečnou ochranu znevýhodněných osob v zemi, stejně jako na poměrně široce rozšířenou dětskou práci v zemi. Vedle toho ale považuje mezinárodní společenství zemi za vcelku stabilní, bezpečnou a svobodnou.⁴⁸ V zemi se nevyskytují výraznější mezietnické konflikty, což přispívá k celkové stabilitě.⁴⁹

EU se zemí spolupracuje v oblasti řízení migračních toků a omezování ekonomické migrace. Na jaře letošního roku proto proběhla jednání o uzavření návratových dohod. Stejně tak EU je připravena poskytnout ghanské vládě finanční prostředky nutné k modernizaci země, zvýšení účinnosti hospodářství a zajištění odpovídající vnitřní správě země.⁵⁰

Jednání v institucích EU

V souvislosti se svými dřívějšími prohlášeními EU přistoupila k vyslání volební pozorovatelské mise pro parlamentní volby, které proběhnou 7. prosince. K vyslání vysoká představitelka Mogheriniová k vyslání uvedla, že letošní volby mají potenciál proběhnout podle mezinárodních standardů a právního státu. V době konání voleb do země dorazí také delegace z EP a diplomaté členských států EU.⁵¹

⁴⁵ ESVČ: NATO and EU press ahead with cooperation on cyber defence, 25/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15917/nato-and-eu-press-ahead-with-cooperation-on-cyber-defence_en.

⁴⁶ Mission. EUNAVFOR Somalia [online] [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <http://eunavfor.eu/mission/>.

⁴⁷ Rada EU: EUNAVFOR Somalia Operation Atalanta: operation's mandate extended until 31 December 2018, 28/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/28-eu-navfor-somalia-operation-mandate-extended/>.

⁴⁸ Ghana. Freedomhouse.org [online], 2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <https://freedomhouse.org/country/ghana>.

⁴⁹ Political Stability. Gov.gh [online] [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.ghanatrade.gov.gh/Why-Ghana/political-stability.html>.

⁵⁰ Přehled SZBP duben 2016, s. 17–19. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=87897>.

⁵¹ ESVČ: EU deploys Election Observation Mission to Ghana, 09/11/2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/14438/eu-deploys-election-observation-mission-to-ghana_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

MOLDAVSKÉ PREZIDENTSKÉ VOLBY

Popis problematiky

Poslední říjnový den proběhlo v Moldavsku první kolo prezidentských voleb. Z něj do druhého kola postoupili kandidátka Maia Sandu ze Strany akce a solidarity a Igor Dodon ze Socialistické strany. Druhé kolo proběhlo 13. listopadu a zvítězil v něm Igor Dodon se ziskem 54 % hlasů při nadpoloviční volební účasti.

Zatímco Sandu, která kvůli své prezidentské kandidatuře založila novou stranu, zdůrazňovala ekonomické a politické reformy a mnohem těsnější spolupráci s EU, Dodon bývá označován za pro-ruského kandidáta.⁵² Po svém zvolení uvedl, že bude usilovat o vytvoření federace se separatistickým územím Podněstří (třetí entitou zvažované moldavské federace by měla být Gaugazie, jejíž politická reprezentace usiluje o těsnější vztahy s Ruskem a výraznější autonomii na centrální moldavské vládě)⁵³, podepsání smlouvy o strategickém partnerství s Ruskem a celkové změně orientace z EU na Euroasijskou unii. Podle jeho mínění způsobilo podepsání asociací dohody s EU zavedení ruských sankcí na dovoz moldavského zboží do Ruska, a s tím související pokles ekonomické výkonnosti země. Dodon zároveň reprezentuje názorový proud zdůrazňující svébytnou moldavskou identitu, a tím pádem odmítá úvahy o vytvoření unie s Rumunskem. Na protikandidátce Sandu také poukazyval na její druhé rumunské občanství.⁵⁴

Dodonovy iniciativy mohou narazit na fakt, že prezident nedisponuje v posledních 15 letech výraznějšími pravomocemi v moldavském systému. Naopak pro-evropsky naladěná vláda Pavla Filipa už zdůraznila i nadále svou orientaci.⁵⁵ Zároveň ale Dodon vyzval k předčasným prezidentským volbám už v příštím roce namísto v řádném termínu až v roce 2018.⁵⁶

Jednalo se o první přímé volby prezidenta za posledních 20 let.⁵⁷

Novou výzvou pro územní celistvost země jistě představují dvoukolové parlamentní volby v Gaugázii, které proběhly v druhé polovině listopadu a na začátku prosince. Dvě třetiny mandátů obsadili nezávislí lokální kandidáti, kteří neprojevují svou loajalitu vůči ústřední vládě v Kišiněvě i vůči svrchovanosti země.⁵⁸

⁵² TANAS, Alexander, PRENTICE, Alessandra. Pro-Russian candidate triumphs in Moldova presidential race. Reuters.com [online], Nov 14, 2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN1380TN>.

⁵³ Pro-Russian candidate wins Gagauz election, demands increased autonomy from Moldova. Nationalia.info [online], 24.03.2015 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.nationalia.info/new/10489/pro-russian-candidate-wins-gagauz-election-demands-increased-autonomy-from-moldova>.

⁵⁴ Standing for closer links with Russia, Igor Dodon is elected new Moldovan president. Nationalia.info [online], 14.11.2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW:

⁵⁵ Pavel Filip: In this Government you have a guardian of European road. IPN.md [online], 23 Nov 2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.ipn.md/en/politica/80519>.

⁵⁶ PRENTICE, Alessandra, TANAS, Alexander. Moldova's pro-Russian president-elect wants snap parliamentary election. Reuters.com [online], Nov 14, 2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN139145>.

⁵⁷ K tomu viz blíže Přehled SZBP březen 2016, s. 9–10. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85661>.

⁵⁸ Legislative Election in Gagauzia: The Autonomous Region Turns its Back on Moldova Again. Moldovanpolitics.com [online], December 8, 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupný z WWW: <https://moldovanpolitics.com/2016/12/08/legislative-election-in-gagauzia-the-autonomous-region-turns-its-back-on-moldova-again/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Jednání v institucích EU

ESVČ přijala zprávu o výsledcích voleb. Pozorovatelská mise OBSE konstatovala, že volby proběhly podle mezinárodních standardů. Zaznamenány byly problémy s administrací hlasů ze zahraničí (včetně Podněstří). OBSE proto vyzvala k nápravě. Celkově pozitivní zprávu OBSE EU přivítala. EU je i nadále připravena poskytnout veškerou nutnou asistenci zemi.⁵⁹

V druhé polovině listopadu se v Bruselu setkala vysoká představitelka Mogheriniová s moldavským premiérem Pavlem Filipem. Jednali o pokroku ve společných dvoustranných vztazích, pokroku vnitropolitických reforem a dalších opatření, které souvisejí s prováděním asociační dohody. Premiér Filip načrtl reformní činnost své vlády v následujícím období. Zároveň zdůraznil, že proevropské směřování vlády a země se i přes prezidentské volby nemění. Vysoká představitelka zdůraznila připravenost EU poskytovat i nadále asistenci zemi při reformním úsilí. Diskutovali rovněž o řešení situace v Podněstří.⁶⁰ Premiér Filip se dále setkal s předsedou Evropské rady Donaldem Tuskem a komisařem Valdisem Dombrovskisem. S předsedou Tuskem řešili vnitropolitickou situaci a reformní úsilí vlády. Tusk vyjádřil svou osobní podporu i podporu evropských institucí dalšímu sblížení Moldavska s EU.⁶¹ Komisař Dombrovskis přislíbil poskytnutí makrofinanční pomoci ve výši 100 milionů EUR.⁶²

ZÁVĚRY RADY K VÝCHODNÍMU PARTNERSTVÍ

Popis problematiky

Do zemí Východní partnerství v rámci Evropské politiky sousedství (ENP) jsou zapojeny Ukrajina, Moldavsko, Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie, Bělorusko. Vedle proměnlivé podpory pro spolupráci jednotlivých zemí s EU je přetrvávajícím problémem geopolitická nestabilita. Navíc kromě Běloruska všechny státy trpí nejistotou ohledně své územní celistvosti.

Po roce 2013 EU změnila svůj přístup. Řižský summit Východního partnerství klade důraz na diverzifikaci vztahů mezi EU a jednotlivými státy dle jejich potřeb.⁶³ V této souvislosti, rovněž i v souvislosti s EUGS, došlo k revizi vztahu Východního partnerství.

Závěry Rady k Východnímu partnerství

Rada na svém jednání 14. listopadu přijala závěry k Východnímu partnerství. Rada uvítala revizi ENP a zvláště vztahu EU k zemím Východního partnerství. Proto také oceňuje, že ENP a Východní partnerství jsou jmenovitě zmíněny v EUGS. Za zvláště ocenitelný je pokrok v oblasti zavádění

⁵⁹ ESVČ: Presidential elections in the Republic of Moldova, 14/11/2016 [cit. 2016-11-24]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/delegations/moldova/14812/presidential-elections-in-the-republic-of-moldova_en.

⁶⁰ ESVČ: High Representative/Vice-President Federica Mogherini met with the Prime Minister of the Republic of Moldova, Pavel Filip, 28/11/2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/16028/high-representativevice-president-federica-mogherini-met-with-the-prime-minister-of-the-republic-of-moldova-pavel-filip_en.

⁶¹ Prime Minister Pavel Filip meets with President of European Council. Gov.md [online], 2016-11-28 [cit. 2016-12-08]. Dostupný z WWW: <http://gov.md/en/content/prime-minister-pavel-filip-meets-president-european-council>.

⁶² VLAS, Cristi. Moldova PM Pavel Filip visits Brussels: We returned to the normal state of our relations with the EU. Moldova.org [online], November 28, 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupný z WWW: <http://www.moldova.org/en/moldova-pm-pavel-filip-visits-brussels-returned-normal-state-relations-eu/>.

⁶³ K tématu Řižského summitu viz Přehled SZBP květen 2015, s. 6–8. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=105730>.

Revize ENP viz Přehled SZBP listopad 2015, s. 6. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=77704>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

opatření souvisejících s asociačními dohodami (AA), hospodářskou a obchodní spoluprací (DCFTA) a migrací a mobilitou. Ačkoli EK doporučila přijmout bezvízový styk pro Ukrajinu i Gruzii, nepanuje přesvědčení, že se podaří ho s Ukrajinou sjednat v tomto roce.⁶⁴ Rada ale i tak ocenila pokračující práce na sjednávání bezvízového styku a vyzvala k urychlenému uzavření jednání.

Vedle obchodní a hospodářské spolupráce, spolupráce v oblasti politické, školství a vzdělanosti, energetiky a dopravy, Rada dále uvítala spolupráci bezpečnostní, v oblasti boje proti organizovanému zločinu a hybridním hrozbám, reformem bezpečnostního sektoru a zapojení daných států do misí a operací SBOP.

Rada vyzvala k vyřešení konfliktů ohrožujících územní celistvost daných států. EU i nadále musí hrát aktivní roli prostředníka při mírovém řešení těchto konfliktů.

Další summit Východního partnerství se uskuteční v roce 2017 v Bruselu. Na něm bude zhodnoceno zavádění opatření z Rižského summitu.

PŘIJETÍ KOMPAKTU O PRIORITNÍM PARTNERSTVÍ EU-LIBANON

Popis problematiky

Libanon je pro EU klíčovou zemí v regionu kvůli stabilitě, demokratickému charakteru a příspěvku ke zvládnutí migrační vlny syrských běženců. V současnosti se dle údajů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) v Libanonu nachází přes 1 milion syrských běženců.⁶⁵

Na konci října zvolil parlament nového prezidenta. Stal se jím Michel Aoun.⁶⁶ V příštím roce jsou očekávány dlouho odkládané parlamentní volby. Po úspěchu občanských aktivistů v komunálních volbách v loňském roce, kteří upozorňovali na nefunkčnost veřejných služeb v hlavním městě Bejrútu, se dá očekávat určitý vzrůst vlivu těchto uskupení na celostátní politiku. Některá občanská hnutí totiž zvažují kandidaturu v parlamentních volbách ve společné koalici. To by ve výsledku mohlo rozbít monopol dvou hlavních politických stran (Hnutí 8. března a Hnutí 14. března), které dominují současnému politickému systému.⁶⁷

Jednání v institucích EU

V polovině listopadu proběhlo jednání mezi EU a libanonským ministrem zahraničí Gebranem Bassilem v rámci Rady přidružení EU-Libanon. Jeho výsledkem bylo podepsání dokumentu sestávajícího ze dvou částí – migračního kompaktu a dohody o prioritách partnerství (*Partnership Priorities plus Compact*). Jedná se o dohodu stanovující priority pro následující období, zároveň o dohodu o obnovené zvýšené politické spolupráci. Tyto priority jsou bezpečnost a opatření proti terorismu, ochrana lidských práv, vláda práva, podpora ekonomického růstu a pracovních příležitostí, migrace a mobilita obyvatelstva. V rámci migračního kompaktu se EU přihlásila k poskytnutí finančních prostředků v celkové výši téměř 800 milionů EUR v období let 2016–2017,

⁶⁴ RETTMAN, Andrew. No EU visa waiver for Ukraine this year. EUobserver.com [online], 24. Nov, 2016 [cit. 2016-11-25]. Dostupný z WWW: <https://euobserver.com/foreign/136028>.

⁶⁵ Syria Regional Refugee Response: Lebanon. UNHCR.org [online], 30 Sep 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: <https://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122>.

⁶⁶ Přehled SZBP říjen 2016, s. 14. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2>

⁶⁷ PRESTON, Scott. Can coalition of reformers snag Lebanese parliament seats? Al-monitor.com [online], November 15, 2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/11/libanon-elections-reformist-parties-political-forces.html>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

kteří jsou určeny na zlepšení sociální situace syrských běženců nacházejících se na území země.⁶⁸ Dohoda byla podepsána v souvislosti s revidovanou Evropskou politikou sousedství a globální strategií EU pro SZBP (EUGS).

Dokument byl připraven na základě konzultací s libanonskou vládou, která přednesla svoje připomínky vůči revizi ENP. Dokument rovněž bere v potaz priority, které sama vláda označila za důležité.⁶⁹ Jedná se tak o jeden z prvních dokumentů, které EU sjednala se zeměmi ENP, který je zaměřen na potřeby jednotlivých partnerských zemí.

Vysoká představitelka Mogheriniová diskutovala s ministrem Bassilem rovněž regionální záležitosti.⁷⁰

DÁRCOVSKÁ KONFERENCE STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA

Jednání v institucích EU

Ve druhé polovině listopadu proběhla v Bruselu dárcovská konference pro podporu stabilizace a modernizace Středoafričké republiky. V ní proběhla občanská válka, kterou se povedlo ukončit s přispěním mezinárodního společenství. EU se situaci v zemi opakovaně věnuje.⁷¹ Od letošního září v zemi působí mise SBOP EUTM CAR, která se zaměřuje na výcvik ozbrojených složek a asistenci při jejich reformě. Mandát mise je schválen do září roku 2018. V současnosti se mise účastní 170 příslušníků z 12 členských států EU.⁷² Dle údajů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) se nyní nachází v okolních státech kolem 460 tisíc běženců ze Středoafričké republiky, nejvíce v sousedním Kamerunu (téměř 260 tisíc běženců).⁷³ Problematika vysídlených osob a jejich návrat představuje jednu ze stěžejních výzev, které stojí před současnou politickou reprezentací. Dárcovská konference se zaměřila na zvýšení povědomí o současné situaci v zemi. Politická reprezentace informovala mezinárodní společenství o reformním úsilí a směru, kterým svou činnost upře v dalším pětiletém období. Mezinárodní společenství má naopak možnost tyto strategie připomínkovat a připojit se k finanční pomoci zemi.⁷⁴ EU za tímto účelem zřídila svěřenecký fond Bêkou.⁷⁵

⁶⁸ Rada EU: EU and Lebanon adopt partnership priorities and compact, 15/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/15-eu-lebanon-partnership/>.

⁶⁹ Rada EU: Decision No 1/2016 of the EU-Lebanon Association Council agreeing on EU-Lebanon Partnership Priorities, 11 November 2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/pdf/st03001_en16_docx_pdf/.

⁷⁰ ESVC: Remarks by Federica Mogherini at the press point with Mr Gebran Bassil, Minister of Foreign Affairs of Lebanon, 15/11/2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/14943/remarks-by-federica-mogherini-at-the-press-point-with-mr-gebran-bassil-minister-of-foreign-affairs-of-lebanon_en.

⁷¹ Přehled SZBP březen 2016, s. 13. ISSN 2533-4263. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85661>.

⁷² ESVC: Military training mission in the Central African Republic (EUTM RCA) [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eutm-rca_en.

⁷³ Central African Republic Regional Refugee Response. UNHCR.org [online], 30 Nov 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: <http://data.unhcr.org/car/regional.php>.

⁷⁴ ESVC: Brussels Conference for the Central African Republic, 17/11/2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/10365/brussels-conference-for-the-central-african-republic_en.

⁷⁵ ESVC: Bekou EU Trust Fund For the Central African Republic [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/bekou_eu_trust_fund_for_the_central_african_republic_2.pdf.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

K SITUACI V JEMENU

Popis problematiky

Po nátlaku Spojených států amerických se povedlo vyhlásit dvoudenní klid zbraní.⁷⁶ Toto příměří bylo využito humanitárními organizacemi k doručení pomoci potřebným osobám pod dohledem OSN. Saúdská Arábie ale uvedla, že nepodpoří prodloužení příměří, protože docházelo k jeho porušování především v okolí města Taíz. Vládní a loajální jednotky se střetly s ozbrojenými skupinami hnutí Hútijů, které stojí za bývalým prezidentem Salehem, a během střetů byly použity raketové systémy.⁷⁷ Na konci listopadu oznámilo hnutí Hútijů sestavení vlády národní spásy, která se skládala z představitelů režimu bývalého prezidenta Saleha a jeho podporovatelů. Vládě předsedá bývalý představitel města Aden. Vyhlášení této vlády do značné míry znesnadňuje mezinárodní úsilí o vytvoření vlády národní jednoty a ukončení občanské války mírovým způsobem. Zatím poslední kolo mírových rozhovorů skončilo nezdarem v srpnu letošního roku.⁷⁸

Jednání v institucích EU

Vysoká představitelka Mogheriniová ocenila americkou snahu a dvoudenní příměří, které bylo sjednáno a které se uskutečnilo v druhé polovině listopadu.⁷⁹ Vysoká představitelka vyzvala, aby dojednané příměří sloužilo jako příklad možnosti obnovit mírové rozhovory mezi vládou a povstaleckými jednotkami. EU podporuje mírové rozhovory, činnost deeskalačního a koordinačního výboru a deeskalačního výboru.

ESVČ K SÝRII

Popis problematiky

Syrské vládní jednotky zahájily 15. listopadu operaci s cílem získat zpět dobytá území ve východním Aleppu. Doposud se jim podařilo získat nejméně třetinu dané části města. Boje však vyhnaly z domovů desítky tisíc jejich obyvatel. Dle Červeného kříže ztratilo domov přibližně 20 000 lidí pouze za poslední listopadový týden. Podle Syrské observatoře pro lidská práva (SOHR) jsou čísla mnohem vyšší. Dle jejich údajů uteklo kolem 50 000 lidí z vládou držených západních částí města a dalších odhadovaných 30 000 muselo prchnout z oblastí držených Kurdy.⁸⁰ Od počátku listopadové vládní ofenzivy bylo zabito více než 300 civilistů, včetně desítek dětí. V Aleppu již také nezůstala žádná funkční nemocnice. Jednotky Bašára Asada dobyly koncem listopadu

⁷⁶ Yemen truce takes effect after week of US pressure. Middleeasteye.net [online], 19 November 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <http://www.middleeasteye.net/news/yemen-truce-takes-effect-after-week-us-pressure-1809792261>.

⁷⁷ Yemen war: Ceasefire won't be renewed after repeated violations, say Saudis. Middleeasteye.net [online], 21 November 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <http://www.middleeasteye.net/news/clashes-yemen-ceasefire-nears-end-1199554852>.

⁷⁸ Yemen's Houthi rebels unveil 'salvation' government. Middleeasteye.net [online], 29 November 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <http://www.middleeasteye.net/news/yemen-rebels-give-salvation-govt-line-912745231>.

⁷⁹ ESVČ: Statement by the spokesperson on the latest developments in Yemen, 21/11/2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupný z WWW: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15420/statement-by-the-spokesperson-on-the-latest-developments-in-yemen-en>.

⁸⁰ Tens of thousands flee Syrian army's east Aleppo advance. Middle East Eye [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.middleeasteye.net/news/breaking-50000-have-fled-syria-armys-east-aleppo-advance-says-monitor-602244995>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

severovýchodní část města a přes tvrdý odpor rebelů se nyní soustředí na rozlehlý distrikt Sheikh Saeed v jihovýchodním rohu města.⁸¹

Jednání v institucích EU k situaci v Sýrii

Vysoká představitelka Federica Mogheriniová se 18. listopadu setkala se zástupcem Vysoké vyjednávací komise (High Negotiating Committee, HNC) a s lídry dvou hlavních politických koalic HNC – prezidentem Národní koalice sil revoluce a syrské opozice (National Coalition for Syrian Revolution and Opposition Forces, SOC) Anasem al-Abdahem a generálním koordinátorem Národního koordinačního výboru (National Coordination Body, NCB) Hassanem Abdulazim a jejich delegacemi. Diskutovali otázky možné politické a institucionální budoucnosti Sýrie, poválečného uspořádání a rekonstrukce. Mogheriniová podotkla, že si je vědoma předčasností takových rozhovorů, ale zároveň věří, že by mohly otevřít cestu k míru. Shodli se, že politické i jiné transformace musí být založené na příslušných rezolucích Rady bezpečnosti OSN a na tom, že všechny strany musí zajistit humanitární pomoc těm, kteří to potřebují. Vysoká představitelka Mogheriniová jedná v koordinaci se zvláštním zmocněncem OSN pro Sýrii Staffanem de Misturou.⁸²

Přímět ke spolupráci a zapojit všechny účastníky v regionu je jednou z klíčových priorit a cest k ukončení konfliktu. Mogheriniová se v Bruselu setkala s katarským ministrem zahraničí Al Thaním. V Teheránu s ministrem zahraničí Zarifem a prezidentem Rúháním a následně v Saudské Arábii s králem Salmánem. O týden později jednala jednotlivě s ministry zahraničí Libanonu, Jordánska a Spojených arabských emirátů. Následovat budou jednání s ministry zahraničí Egypta a Turecka.⁸³

Na plenárním zasedání EP 22. listopadu Mogheriniová osobně okomentovala dění v Sýrii. EU je v nepřetržitém kontaktu s městskou radou ve východním Aleppu a snaží se všemožnými prostředky zajistit humanitární pomoc postiženým obyvatelům. Dle jejích slov je aktivita EU v terénu stále více uznávána jak regionálními aktéry tak hlavně samotnými syrskými obyvateli. Mír v Sýrii bude vyžadovat shodu světových velmocí, OSN a všech regionálních aktérů. Bylo připomenuto, že EU není stranou konfliktu. Neúčastní se ho vojensky z politického rozhodnutí učiněného před lety. Pro její diplomatickou činnost to není ale překážkou, nýbrž ji to staví do privilegované pozice, z níž vidí lépe než ostatní, že neexistuje vojenské řešení války. Může tak také jednat s každým a pro všechny strany by měla představovat věrohodného partnera.⁸⁴

K nedávnému bombardování východního Aleppa vydal prohlášení i komisař pro humanitární pomoc a krizové řízení Christos Stylianides. Po ničivých bombových útocích zůstaly stovky tisíc lidí

⁸¹ Aleppo under siege: Syria rebels mount fierce defence of key district. Middle East Eye [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.middleeasteye.net/news/syria-rebels-mount-fierce-defence-key-aleppo-district-564644270>.

⁸² Federica Mogherini meets with the Syrian opposition leaders. European Union External Action [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15354/federica-mogherini-meets-with-the-syrian-opposition-leaders_en.

⁸³ Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on the situation in Syria at the plenary session of the European Parliament. European Union External Action [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15646/remarks-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-on-the-situation-in-syria-at-the-plenary-session-of-the-european-parliament_en.

⁸⁴ Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on the situation in Syria at the plenary session of the European Parliament. European Union External Action [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15646/remarks-by-high-representativevice-president-federica-mogherini-on-the-situation-in-syria-at-the-plenary-session-of-the-european-parliament_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

v obležených oblastech bez přístupu k jídlu a funkčním nemocnicím. Zkritizoval, že se tak stalo poté, co byl odmítnut přístup lékařským a jiným humanitárním zásobám do města. Prohlásil, že toto nepřijatelné porušování mezinárodního humanitárního práva by mohlo znamenat válečné zločiny a musí ihned přestat.⁸⁵

K PŘIJETÍ REZOLUCE RADY BEZPEČNOSTI O SEVERNÍ KOREJI

Popis problematiky

Dne 9. září provedl severokorejský režim testy svého vojenského jaderného programu. Jednalo se dle zpráv o zatím největší jaderný test, který režim provedl. Sousední státy projevíly obavy, že tato aktivita může ohrozit stabilitu na Korejském poloostrově i v širším regionu a vyzvaly k urychlené mezinárodní reakci.⁸⁶ Rada bezpečnosti OSN přijala 30. listopadu rezoluci, v níž testy odsuzuje kvůli porušení dřívějších rezolucí RB OSN. Rezoluce stanovuje zákaz vstupu pro osoby, zmrazení jejich majetku, seznam zakázaného zboží, které nesmí být do země dováženy, a další sankční opatření, která mají vést ke zvýšení tlaku na severokorejský režim, aby došlo k přerušení či ukončení jaderného programu a obnovení rozhovorů. Přílohy rezoluce stanovují podrobně seznam osob, na které se omezující opatření vztahuje, a seznam materiálu a zboží.⁸⁷

Jednání v institucích EU

Přijetí rezoluce podle EU značí odhodlání mezinárodního společenství nestrpět porušení mezinárodního režimu nezbrojení, nešíření zbraní hromadného ničení a porušení zákazu jaderných testů. Tento postoj je zcela v souladu s globální strategií EU pro SZBP (EUGS). ESVČ uvedla, že rezoluce RB OSN bude neprodleně převedena do práva EU. EU, tedy Rada, posoudí, zda není nutné přijmout navíc vlastní omezující opatření.⁸⁸

VZTAHY EU-HONG-KONG

Popis problematiky

EU a Zvláštní administrativní oblast Hongkong (HKSARG)⁸⁹ udržují vztahy za účelem vzájemného porozumění a soudržnosti v bilaterálních vztazích. Na nejvyšší úrovni probíhá strukturovaný dialog, při němž představitelé jednájí o stanovených cílech a možnostech dalšího rozvoje spolupráce. EU je stále druhým největším obchodním partnerem Hongkongu. V roce 2015 činil vzájemný obchod 72 miliard eur (619 miliard HKD). EU je také pro Hongkong třetím největším zdrojem přímých zahraničních investic, zatímco Hongkong patří do první desítky investorů v EU.

⁸⁵ Statement by Commissioner for Humanitarian Aid and Crisis Management Christos Stylianides on the latest bombings in East Aleppo. European Commission [online]. 2016 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3861_en.htm.

⁸⁶ KIM, Jack. South Korea says North's nuclear capability 'speeding up', calls for action. Reuters.com [online], Sep 11, 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: <http://uk.reuters.com/article/uk-northkorea-nuclear-idUKKCN11F02D>.

⁸⁷ Resolution 2321 (2016). UN.org [online], 30 November 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2321\(2016\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2321(2016)).

⁸⁸ ESVČ: Statement by the Spokesperson on the adoption by the United Nations Security Council of Resolution 2321 (2016) on the DPRK, 30/11/2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupný z WWW: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/16169/statement-by-the-spokesperson-on-the-adoption-by-the-united-nations-security-council-of-resolution-2321-2016-on-the-dprk_en.

⁸⁹ Oficiální název zní: Zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky Hongkong (Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China).

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Jednání v institucích EU

Dne 17. listopadu se v Bruselu konalo 10. každoroční zasedání strukturovaného dialogu mezi EU a HKSARG. Zasedání předsedal Gunnar Wiegand, generální ředitel ESVČ pro Asii a Pacifik, a Vivian Sumová, náměstkyně ministra pro Obchod a hospodářský rozvoj HKSARG. Gunnar Wiegand vyzdvihl výborné vztahy mezi EU a HKSARG podložené objemem obchodovaného zboží i služeb, stejně tak objemem přímých investic. Wiegand uvedl, že svoboda, právní stát a transparentnost jsou největší přednosti Hongkongu a i nadále bude plnit klíčovou roli regionálního centra pro společnosti a investory EU. V současnosti v Hongkongu působí více než 2000 firem z EU, i proto má EU zájem na budoucnosti regionu a bude pečlivě sledovat jeho vývoj. Sumová potvrdila, že Hongkong bude s EU dále úzce spolupracovat v oblastech společných zájmů ve prospěch obou ekonomik.⁹⁰

Obě strany si poskytly aktuální informace o vývoji svých ekonomik, včetně dohod v oblasti volného obchodu a investičních dohod. Hongkong informoval EU převážně o vývoji v oblasti finančních služeb jako je vznik nezávislého orgánu pro pojišťovnictví; pokrok v zavedení automatické výměny informací na finančním účtu v daňové oblasti; prosazení předpisu o finančních institucích aj. EU informovala o vzniku Bankovní unie a Unie kapitálových trhů. Strany dosáhly dohody o opatřeních k usnadnění vývozu masa a masných výrobků z EU. Implementace těchto opatření by měla brzy následovat. Kromě toho budou obě strany pokračovat v diskusi o bezpečnosti potravin a s tím spojených zdravotních problémů. Úspěchy přinesl také pilotní projekt o spolupráci v prosazování práv duchovního vlastnictví. Obě strany také znovu potvrdily své závazky vůči padělání v rámci akčního plánu EU-Hong Kong, dohodly se na boji proti změně klimatu, koordinaci úsilí v boji proti obchodu s volně žijícími živočichy, posílení své spolupráce v rámci Světové obchodní organizace a v závěru vyjádřily ochotu zvýšit kooperaci v akademické oblasti, výměny a mobility studentů a kulturních a tvůrčích odvětví.⁹¹

⁹⁰ Joint Press Release: Structured Dialogue meeting between the European Union and the Government of the Hong Kong Special Administrative Region explores ways to deepen relations [online]. 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/15241/joint-press-release-structured-dialogue-meeting-between-the-european-union-and-the-government-of-the-hong-kong-special-administrative-region-explores-ways-to-deepen-relations_en.

⁹¹ Joint Press Release: Structured Dialogue meeting between the European Union and the Government of the Hong Kong Special Administrative Region explores ways to deepen relations.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz